

Antoon van Aken

FALL GELB

De Duitse aanval op de Lage Landen in 1940

Copyright ©Antoon van Aken 2023 Alle rechten voorbehouden

ISBN 9789464925357

Afbeelding omslag: Luchtlandingen bij Den Haag gezien vanaf de Bezuiden-
hout Bron: NIMH 2157_022066/ H. Lamme

INHOUDSOPGAVE

Proloog	p. 5
Deel 1 10 - 12 mei 1940	p. 11
Deel 2 12 - 15 mei 1940	p. 115
Kaarten	p. 225
Noten	p. 235
Geraadpleegde literatuur	p. 239
Duitse commandostructuur	p. 241
Franse commandostructuur	p. 242
Bibliografie	p. 243

PROLOOG (kaart 1)

Op 28 juni 1919 eindigde de Grote Oorlog, die meer dan vier jaar had geduurd, met de ondertekening van het verdrag van Versailles. In de jaren daarna werden nog afzonderlijke verdragen met Hongarije, Turkije, Bulgarije en Oostenrijk afgesloten. In 1922 waren de laatste verdragen getekend en kon de Grote Oorlog definitief als beëindigd worden beschouwd.

Het verzet tegen het verdrag van Versailles laaide in Duitsland tot 1924 nog regelmatig ongemeen fel op. Daarna werd ook Duitsland meegevoerd op de golf van internationale hoogconjunctuur die tot 1929 duurde. In oktober van dat jaar stortte de Amerikaanse beurs in en al snel werden ook andere landen meegesleurd in de economische malaise. Het spook van de werkloosheid strekte zijn magere vingers over de wereld uit. Europa leed zwaar onder de gevolgen.

Ook Duitsland ontkwam niet aan de neergang. De bejaarde president Paul von Hindenburg en de achtereenvolgende kabinetten hadden geen antwoord op de diepe economische crisis waarin het land werd gestort. Daardoor kregen ultrarechtse en ultralinkse groeperingen de wind vol in de zeilen. Vooral de uitstekend georganiseerde nationaalsocialisten onder Adolf Hitler sponnen garen bij de ellende. Ze veroverden zo'n groot aantal zetels in de *Reichstag* dat von Hindenburg uiteindelijk in januari 1933 Hitler opdroeg een kabinet te formeren. Toen die daarin slaagde en vervolgens de republiek van Weimar binnen enkele maanden verving door een dictatuur, had de dementerende von Hindenburg daar geen antwoord meer op. Direct na diens overlijden in augustus 1934 nam Hitler als *Führer*, waarin de functies van president en premier werden verenigd, de teugels van het Duitse Rijk in handen. Ook werd hij opperbevelhebber van het leger. Alle militairen in het rijk dienden een eed van trouw aan hem af te leggen

Hitler had zijn politieke ideeën in een nogal warrig betoog met de titel *Mein Kampf* vastgelegd en eenmaal aan de macht begon hij het daarin verwoorde politieke programma met grote voortvarendheid uit te voeren. Globaal kwam dat programma erop neer dat Duitsland de ketenen van Versailles moest afwerpen door Duitse minderheden in de omringende staten weer onder Duits bestuur te brengen en het land economisch op eigen benen te laten staan. Het moest Duitsland bevrijden van mogelijke geallieerde blokkades die het rijk in de Grote Oorlog op de rand van de hongerdood hadden gebracht. Het streven naar economische onafhankelijkheid kon volgens Hitler worden gerealiseerd

door de teruggave van de koloniën die Duitsland in 1919 waren afgenomen, of door het veroveren van grote gebieden in het oosten.

Een belangrijk punt op Hitlers agenda was een virulent antisemitisme, dat vooral gemotiveerd werd door de wijdverbreide, maar onbewezen gedachte dat Duitsland de Grote Oorlog verloren zou hebben door een joods-bolsjewistisch complot. Om herhaling te voorkomen moest Duitsland zich volgens Hitler ontdoen van de joden. Over de vraag hoe dat moest gebeuren was hij in *Mein Kampf* al duidelijk: door ze het land uit te zetten en wanneer dat niet mogelijk was door totale vernietiging.

Direct na de machtsovername door Hitler en zijn nationaalsocialisten, werd gestart met het afschudden van de ketenen van het verdrag van Versailles. Duitsland verliet in 1933 de Volkenbond, weigerde nog mee te werken aan herstelbetalingen en bezette in 1936 het gedemilitariseerde Rijnland. De geallieerden protesteerden hevig tegen de schending van deze bepalingen in het verdrag, maar daar bleef het bij. Tot daden, dat wil zeggen een militaire operatie, kwam het niet.

De joden in Duitsland zagen zich al snel geconfronteerd met een antisemitisch programma dat hen langzaam maar zeker uit het openbare leven moest verwijderen. Ze werden uit belangrijke functies gezet en in 1935 werd een rassenwet aangenomen die het mogelijk maakte om hun rol in de samenleving nog verder te marginaliseren.

Het economisch herstel dat gepaard ging met de machtsovername van de nationaalsocialisten, kortweg nazi's, was echter indrukwekkend. De werkloosheid verdween als sneeuw voor de zon en de gewone Duitser, die zwaar had geleden onder de recessie, kreeg het in ijltempo steeds beter. Oppositie tegen de dictatuur was er daardoor nauwelijks. Dat dit herstel onder andere gerealiseerd werd door een snelle uitbreiding van het leger en het opzetten van een bewapeningsindustrie, kreeg vrijwel geen kritiek.

Drie dagen na de machtsovername in 1933 sprak Hitler al twee uur lang met de legertop. Het was een nogal stroeve eerste kennismaking. De generaals waren wel gecharmeerd van het herbewapeningsprogramma dat Hitler voor ogen stond, maar schrokken van zijn plannen om in het oosten *Lebensraum* te veroveren. De dreiging van een tweefrontoorlog, die in de Grote Oorlog de Duitsers fataal was geworden, stond de meesten nog zo helder voor ogen dat ze bepaald niet zaten te wachten op een herhaling.

Vanaf september 1937 begon Hitler op een oorlog aan te sturen. Om zijn veroveringsplannen te kunnen realiseren was steun van Italië echter onont-

beerlijk. De Duitse dictator slaagde daar glorieus in toen hij Mussolini in diezelfde maand groots in Berlijn onthaalde. De Italiaanse dictator was zo onder de indruk dat hij op 6 november 1937 in Rome een anti-cominternpact met Duitsland sloot. Daarmee gaf hij aan Hitler het felbegeerde signaal dat die zijn gang kon gaan. Italië zou hem geen strobreed meer in de weg leggen.

Minder succesvol was Hitler toen hij zijn oorlogsplannen in november 1937 voor de militaire legertop ontvouwde. Die had zoveel kritiek dat Hitler in februari 1938 de obstinate generaals met een aantal dubieuze aantijgingen vervanging door meer meegaande figuren als Wilhelm Keitel en Walther von Brauchitsch.

Nadat in maart 1938 eerst Oostenrijk bij het Duitse rijk was ingelijfd, richtte Hitler zijn pijlen op Tsjechoslowakije. Frankrijk en Groot-Brittannië hielden aanvankelijk ferm stand door te verklaren dat elke aantasting van de soevereiniteit van Tsjechoslowakije oorlog betekende, maar gingen in het najaar van 1938 toch akkoord met het onder Duits bestuur stellen van gebieden waar veel Duitsers woonden. De Tsjechen waren woedend, maar hadden niet de militaire middelen om het alleen tegen de *Wehrmacht* op te nemen.

Het rücksichtslos aansturen op een oorlog, activeerde in Duitsland enkele haarden van verzet die zich concentreerden binnen het ministerie van Buitenlandse Zaken en rond figuren als generaal Franz Halder en admiraal Wilhelm Canaris binnen de *Wehrmacht*. Er waren zelfs in september 1938 al plannen om Hitler te arresteren, maar toen op het laatste moment een oorlog werd afgewend, bleven die plannen onuitgevoerd.

In maart 1939 gaf Hitler opdracht om het overgebleven deel van Tsjechië in te lijven als protectoraat en Slowakije als vazalstaat te laten voortbestaan. Een maand later werd het Memelland, een strook land tussen Litouwen en Oost-Pruisen, nog bij Duitsland ingelijfd, maar daarmee overspeelde Hitler zijn hand. Toen hij in de zomer van 1939 Polen bedreigde met als voorwendsel dat de Duitse minderheden daar onheus werden behandeld, lieten Groot-Brittannië en Frankrijk weten dat de nieuwe eisen van de Duitse dictator onacceptabel waren. Voor hen was de maat vol.

Met een voor onmogelijk gehouden politieke manoeuvre slaagde Hitler er in augustus 1939 in met de Sovjet-Unie een niet-aanvalsverdrag te sluiten. In dit naar de ministers van buitenlandse zaken genoemde Molotov-Ribbentropact was nog een geheime bijlage opgenomen, waarin de verdeling van Oost-Europa door Hitler en Stalin min of meer was vastgelegd. Polen zou

worden verdeeld en de Baltische staten zouden binnen de invloedssfeer van de Sovjet-Unie komen te liggen.

Op 1 september 1939 viel het Duitse leger Polen binnen. Twee dagen later, op zondag 3 september 1939, verklaarden Groot-Brittannië en Frankrijk Duitsland de oorlog. Hitler, die had verwacht dat de geallieerden zich ook ditmaal afzijdig zouden houden, begreep dat hij verkeerd had gegokt, maar besloot toch om het offensief in Polen voort te zetten.

Het Poolse leger bezweek razendsnel onder de slagen van de modern uitgeruste *Wehrmacht*. Begin oktober 1939 gaven de laatste Poolse troepen zich over. Het land werd daarna verdeeld tussen het Duitse rijk en de Sovjet-Unie. Het westelijk deel ging naar de Duitsers en werd voor een belangrijk deel geannexeerd, het oostelijk deel naar de Sovjets. Daartussen creëerde Hitler een *Generalgouvernement* dat in de toekomst een slavenstaat moest worden van het Groot-Duitse Rijk, waarin de Polen, door *SS-Einsatzkommandos* ontdaan van de elite, werden gereduceerd tot werkslaven voor hun Duitse bazen.

In de geallieerde hoofdkwartieren werd de ineensstorting van Polen met ontsteltenis gadeslagen. Met name het Franse opperbevel was ervan uitgegaan dat de Polen het zeker zes maanden zouden uithouden, waarna de Duitsers met een grootschalig offensief in het westen op de knieën konden worden gedwongen. Dat plan was daardoor na enkele weken al onuitvoerbaar geworden.

Hitler probeerde van de geallieerde verwarring te profiteren door, nadat Polen had gecapituleerd, met een hernieuwd vredesaanbod te komen, maar dat werd door Londen en Parijs afgewezen. Slechts door de onmiddellijke ontruiming van Polen konden de Duitsers de geallieerden nog aan de onderhandelingstafel krijgen. De Duitse dictator gaf daarna zijn generaals opdracht om een veldtocht tegen Frankrijk voor te bereiden. Een datum werd ook al genoemd: op zondag 12 november 1939 zou het offensief moeten beginnen.

Dit besluit wekte de ingedommelde oppositie binnen de Duitse militaire en ambtelijke top weer tot leven. Dit keer niet omdat men het offensief, waarbij ook het neutrale België en Nederland niet buiten schot zouden blijven, om ethische redenen afkeurde, maar veel meer omdat men vreesde dat de *Wehrmacht* niet opgewassen was tegen de gecombineerde kracht van Fransen en Britten. Bovendien bleek de oppositie verdeeld: sommigen wilden Hitler vermoorden, anderen arresteren en nog weer een groep koos voor obstructie. Uiteindelijk kwam men daardoor niet verder dan enkele krachteloze protesten, die door Hitler moeiteloos terzijde werden geschoven.

Slechts op het Duitse ministerie van Buitenlandse Zaken en binnen de *Abwehr*, de militaire inlichtingendienst, bleef een kleine groep actief. Kolonel Hans Oster bijvoorbeeld hield de Nederlandse en Belgische militaire attachés op de hoogte van de steeds wisselende aanvalsdata: nadat op 12 november 1939 de weersomstandigheden te slecht bleken, werd het offensief door Hitler keer op keer uitgesteld.

In januari 1940 moest een Duits vliegtuig een noodlanding maken in België. Aan boord van het toestel het complete aanvalsplan van de *Wehrmacht*. Terwijl de geallieerden worstelden met de vraag of deze documenten wel echt waren, of als een afleidingsmanoeuvre moesten worden gezien, besloot Hitler het hele plan te herzien. Uiteindelijk kwam een gedurfd maar zeer riskant concept van generaal Erich von Manstein bovendien als het meest kansrijke alternatief. De hoofdaanval, die aanvankelijk rond Luik zou plaatsvinden, werd verplaatst naar het zuidelijk deel van de Ardennen. *Kriegsspiele*, waarin op een reusachtige kaart de operatie werd nagespeeld, overtuigden ook de legerleiding, met name de generaals von Brauchitsch en Halder. Wilde het plan echter slagen, dan diende er niets mis te gaan. De geringste tegenslag kon de hele operatie laten uitlopen op een catastrofe.

Het slechte weer, de koude sloeg tijdens de winter van 1939 op 1940 genadeloos toe, dwong Hitler echter steeds opnieuw tot uitstel. Intussen begon hij zich ook ongerust te maken over de Achilleshiel van de Duitse economie: de ijzerertsaanvoer vanuit Zweden. Omdat de Botnische Golf in de strenge winter volledig dichtgevroren was, vond het transport plaats vanuit de Noorse havenstad Narvik. Hoewel Noorwegen, net als België, Nederland en Zweden, neutraal was, vreesde Hitler dat de Britten en de Fransen een poging zouden doen om deze route af te snijden. Wanneer dat lukte dan werd de Duitse economie beroofd van een van haar belangrijkste grondstoffen en zou een voortzetting van de oorlog problematisch zo niet onmogelijk worden.

De geallieerden hadden dit zwakke punt tijdens de lange wintermaanden ook ontdekt en besloten na rijp beraad om de haven van Narvik met mijnen af te sluiten. De codenaam van deze operatie was *Wilfred*. Hitler was weliswaar niet op de hoogte van deze plannen, maar zijn vrees over een geallieerde aanval op Narvik in welke vorm dan ook, was inmiddels zo groot dat hij besloot tot een invasie van Noorwegen. Generaal von Falkenhorst belastte hij met het commando. De codenaam voor de operatie was *Weserübung*.

Op 7 april 1940 voer de Duitse vloot uit om bij de belangrijkste Noorse havensteden als Oslo, Stavanger, Bergen, Trondheim en Narvik troepen aan

land te zetten. Twee dagen later vielen onderdelen van het Duitse leger Denemarken binnen. Het land capituleerde zonder vrijwel een schot te lossen binnen een dag.

Heel anders verliep de strijd in Noorwegen. Tegelijkertijd met de Duitse vloot stoomde een Brits eskader op naar Narvik om daar in het kader van operatie Wilfred mijnen te leggen. Voor de Noorse kust kwam het tot een groot-schalig treffen tussen de Duitse en Britse oorlogsvloot; aan beide zijden waren de verliezen aanzienlijk. De Britten slaagden er echter nergens in de Duitse invasie een halt toe te roepen. De Noorse regering verwierp intussen een Duits ultimatum om te capituleren, vluchtte uit Oslo en streek uiteindelijk in het noordelijk gelegen Tromsø neer. Het Noorse leger bood hier en daar fel verzet, maar bleek zonder geallieerde hulp niet opgewassen tegen de *Wehrmacht*. Die hulp kwam: Britten en Fransen zetten bij Namsos, Ådalsnes en Narvik troepen aan land, maar deze operaties waren zo slecht voorbereid en werden zo chaotisch uitgevoerd, dat Namsos en Ådalsnes na iets meer dan twee weken alweer moesten worden ontruimd.

Alleen bij Narvik slaagden Fransen en Britten erin de Duitsers in het nauw te drijven. De slotaanval op het stadje stond gepland voor zondag 12 mei 1940. Maar drie dagen eerder, in de avond van 9 mei 1940, vertrok uit Berlijn een trein met Hitler en de complete legerleiding aan boord en zette koers naar het westen. De lang verwachte aanval langs het westelijk front, door de Duitsers aangeduid met *Fall Gelb*, zou een dag later van start gaan.

DEEL 1

10 – 12 mei 1940

1. (kaart 11)

Donderdag 9 mei 1940 was het in het grootste deel van Europa prachtig lenteweer en het zag ernaar uit dat daar in het pinksterweekeinde niet veel verandering in zou komen. In Parijs stonden de kastanjabomen langs de brede avenues in volle bloei. De tuinen van de Tuilerieën en het Luxembourg geurden naar bloesem en toonden hun frisse voorjaarskleuren. De lucht was stralend blauw en er was in dagen geen druppel regen gevallen. De inwoners genoten van elk straaltje zon op de overvolle terrassen langs de *Champs Elysées* en op de trottoirs van de honderden boulevards, avenues en straten. Op *Auteuil* werden de grote voorjaarsraces gehouden en er werd op de paarden gewed alsof er geen oorlog bestond. Grote groepen toeschouwers slenterden langs de voorjaarstentoonstelling in het *Grand Palais*. De bioscopen en theaters waren uitverkocht en in de etalages van de grote juwelierswinkels glinsterden de kostbare sieraden. Er werden ook goede zaken gedaan. Chique dames converseerden in de luxueuze promenades bij het *Ritz* en op de *Place Vendôme* voor ze gingen lunchen of genoten van een *high tea*. De schrijfster Clare Booth vond de eerste meidagen in Parijs duizelingwekkend mooi, de lucht zoet, de tuinen vol vogelgeluiden en de bloemenmarkt bij de *Madeleine* van een overweldigende kleurenpracht. (1)

In Berlijn werd de stralende dag gevolgd door een heldere, koude nacht. Onder een met sterren bezaaide hemel vertrok de door twee grote stoomlocomotieven getrokken *Führerzug*, bestaande uit tien uitzonderlijk lange donkergroen geschilderde wagons, halverwege de avond uit Berlijn. Even na middernacht werd de trein bij een wissel in de buurt van het station Hagenow, op het lange rechte traject tussen Hannover en Hamburg, tot stilstand gebracht. Het oponthoud duurde zo kort dat de meeste passagiers niet merkten dat de wagons zich daarna in een andere richting bewogen en wel naar het westen in plaats van het noorden.

Toen de *Führerzug* uit Berlijn vertrok leek de bestemming Noorwegen te zijn, dat nu grotendeels door de *Wehrmacht* was veroverd. Hitler had zelf tegen een van zijn secretaresses een zijdelingse opmerking in die richting gemaakt.

“Binnenkort,” had hij gezegd, “kunt u een mooie bontmantel uitzoeken.”

In werkelijkheid was de trein op weg naar zijn hoofdkwartier in de Eifel. De Duitse dictator had zijn besluit om in het westen tot de aanval over te gaan een dag eerder genomen. Op dinsdag 7 mei 1940 had hij na lang aarzelen het offensief, dat aanvankelijk voor de dag erna gepland stond, op aandringen van

Göring nog één keer uitgesteld. Maar dat was de laatste keer geweest. Zijn geduld was op.

‘Alarmerend nieuws uit Holland,’ schreef generaal Alfred Jodl in zijn dagboek. ‘Verloven zijn ingetrokken, evacuaties, wegversperringen en uitgebreide mobilisatieverordeningen. *Führer* wil niet langer wachten. Göring wil uitstel tot ten minste de 10de. *Führer* is erg opgewonden; dan gaat hij akkoord met een uitstel tot 10 mei, hoewel het tegen zijn intuïtie ingaat. Maar geen dag later...’

Om vier uur in de ochtend van vrijdag 10 mei 1940 kwam de trein van de Duitse dictator sissend tot stilstand. De passagiers in de gepantserde rijtuigen werden wakker door de gedempte geluiden die ’s morgens vroeg meestal in slaapwagens te horen zijn. Nieuwsgierig trokken ze de rolgordijnen op en zagen een stationsgebouw zonder naamborden. Die waren allemaal verwijderd. Wel zagen ze overal de gele borden van de *Wehrmacht*. Even later kregen ze te horen dat ze in Euskirchen waren, een plaatsje tussen Bonn en Aken. Een lange stoet wagens reed voor. Hitler stapte zwijgend, omgeven door officieren en adjudanten, in de voorste. Ze reden over smalle, slingerende weggetjes naar een bunkercomplex op een heuvel bij het dorp Rodert in Münstereifel. Het complex lag op een open plek in het bos en werd door camouflagenetten aan het zicht onttrokken. Het was er, op het gekwetter van vogels na, doodstil. Deze plek, die aangeduid werd met de codenaam *Felsennest*, had Hitler uitgekozen om de veldtocht in het westen te leiden.

In de ochtendschemering stapte de Duitse dictator uit de voorste wagen. Hij zag er fris, vastberaden, maar ook een tikkeltje nerveus uit. Voor de eerste bunker bleef hij staan en wachtte tot zijn staf zich om hem heen verzameld had, benieuwd wat de *Führer* zou gaan zeggen. Het was bijna half zes in de ochtend.

“Heren,” zei hij nadat hij een paar keer op zijn horloge had gekeken, “het offensief tegen de westelijke mogendheden is van start gegaan.”

Vrijwel meteen daarna dreunden in de verte de kanonnen. Het lange wachten langs de grens was voorbij. De Duitse oorlogsmachine had zich, bijna een half jaar na de eerste aanvalsdatum, in beweging gezet. (2)

Feitelijk was de oorlog al een paar uur eerder begonnen. In de avond van de 9^e mei ontstond er een koortsachtige drukte op alle West-Duitse vliegvelden. Over de verduisterde betonstroken marcheerden zwaarbepakte manschappen van verschillende parachutisteneenheden naar de ronkende vliegtuigen. De

bommen werden eronder gehangen, de toestellen voor de laatste maal geïnspeteerd.

“Van slapen was niet veel gekomen,” vertelde *Hauptmann* Schulz later. “Toen ik even door de slaapzalen liep, lagen er nog heel wat wakker. Waarom slapen jullie niet jongens? vroeg ik. Dat kunnen we niet *Herr Hauptmann*, we zijn te opgewonden. Ik onderdrukte een lach en liet hun dat plezier.” De mannen van Schulz moesten op 10 mei 1940 het vliegveld Waalhaven bij Rotterdam veroveren.

Overste Dietrich von Choltitz, een van de leidende officieren van deze actie, vertelde: “Aan de vooravond van de operatie verzamelde ik alle officieren en onderofficieren van het bataljon om een grote zandbak, waarop het vliegveld Waalhaven, de weg naar Rotterdam, de beide bruggen over de Nieuwe Maas en het noordelijke voorterrein nauwkeurig waren aangegeven. Nog één keer werd de landing besproken, iedere fase van het gevecht, iedere mogelijkheid van vijandelijke tegenacties nagegaan en uitgelegd. In volledig vertrouwen op wat komen ging, werd de hele actie nog eens doorgenomen en iedere ondercommandant op zijn taak voorbereid.”

Nadat de laatste instructie was gegeven, onderhield von Choltitz zich kort met een van zijn compagniescommandanten.

“En *Lieber Freund*,” vroeg von Choltitz, “doe je dit graag?”

“Ja,” antwoordde de jonge officier, “ik doe dit uit volle overtuiging.”

“Hindert het je niet,” vroeg von Choltitz, “dat ons doel een klein, neutraal land is?”

De compagniescommandant hoefde geen seconde over het antwoord na te denken.

“Het ligt nu eenmaal binnen het gebied dat voor de beveiliging van ons land nodig is,” antwoordde hij. En ongevraagd voegde hij er nog aan toe: “Als ik niet wist dat wij een *Führer* volgen die geen veroveraar is, zou het misschien anders zijn, maar daarvan ben ik niet alleen overtuigd, ik weet het!”

Kort na één uur 's nachts gingen de zware machines één voor één de lucht in en een half uur later vlogen de eerste vliegtuigen het Nederlandse luchtruim binnen, velen met hun navigatielichten nog aan. Bij de Luchtwachtdienst stroomde kort na half twee de ene na de andere melding binnen. Maar bij het Commando Luchtverdediging wist men zich in eerste instantie geen raad met de meldingen. Was dit oorlog, of waren de Duitse toestellen bezig aan een grote operatie tegen Engeland?

Het ene na het andere eskader vloog van oost naar west over Nederland zonder dat er verder iets gebeurde. Er werden geen aanvallen uitgevoerd, geen bommen afgeworpen en van de grond kwam geen enkele melding over grenschendingen. Om kwart voor drie passeerde het laatste eskader de westelijke kustlijn van Nederland zonder dat er iets gebeurd was.

Mr. van Kleffens, de Nederlandse minister van buitenlandse zaken, kreeg op bijna hetzelfde moment een telefoontje uit Brussel. Of de Luchtwachtdienst niet kon ophouden met het doorgeven van die berichten over binnenvliegende Duitse eskaders, want in de Belgische hoofdstad werd men er behoorlijk nerveus van.

Van Kleffens belde daarop met Dijkhoorn, de minister van defensie en die vroeg het Commando Luchtverdediging om de meldingen over neutraliteitschendingen zo snel mogelijk te beëindigen. Waarschijnlijk, zo liet de minister via zijn adjudant doorgeven, betrof het slechts een aanval op Engeland en dan was het verstandiger om de Duitsers niet onnodig voor het hoofd te stoten.

Dat nam niet weg dat het Nederlandse Commando Luchtverdediging al alarm had geslagen. Op het vliegveld in het Noord-Hollandse Bergen stond een aantal gloednieuwe G-I's, de moderne jachtvliegtuigen van de Nederlandse luchtmacht die zich met de beste Duitse machines konden meten, startklaar op de landingsbaan. De toestellen mochten echter niet de lucht in zolang er geen duidelijkheid was over de aard van de Duitse inbreuk op het Nederlandse luchtruim. Plotseling kwamen de Duitse vliegtuigen vanaf zee over de duinen aanzetten; via de achterdeur naar binnen, zoals Hitler een week eerder had bevolen. Slechts één G-I slaagde erin om op te stijgen, de rest werd op de grond vernietigd. Dat ene toestel vloog langs de kust naar het zuiden. Op het strand bij Katwijk ontwaarde de Nederlandse piloot de donkere silhouetten van drie Duitse transporttoestellen. Zonder een moment te aarzelen richtte hij zijn mitrailleurs op de drie vliegtuigen en gaf ze de volle laag. Toen hij met een wijde boog naar Bergen terug vloog zag hij dat ze alle drie in brand stonden.

Op het Commando Luchtverdediging kwam even na vier uur 's ochtends het ene alarmerende bericht na het andere binnen. Niet alleen het vliegveld van Bergen werd aangevallen, maar ook die van Waalhaven, Ypenburg, Valkenburg, Schiphol en Hilversum werden gebombardeerd. Tien minuten later cirkelde een groot aantal Duitse vliegtuigen boven Den Haag, heftig beschoten door het afweergeschut rond het regeringscentrum. Bommen vernietigden de nieuwe Alexanderkazerne. Achtenvijftig manschappen werden gedood en

tientallen gewonden lagen in de open lucht of onder de brokken puin te ker-
men. Schreeuwende paarden in de ruïnes van de stallen vormden het macabere
decor waartegen de eerste hulp op gang kwam. Een haastig opgetrommelde
arts verlostte de dieren uit hun lijden. Meer dan zeventig paarden werden ge-
dood. (3)

Een jonge socialiste was die nacht uit geweest in Amsterdam en begeleidde
enkele Amerikaanse journalisten naar hun hotel.

“Ik zie mezelf nog met die jongens door het nachtelijke Amsterdam wande-
len,” vertelde ze later, “en dan opeens dat gebrom van Duitse vliegtuigen, in
drommen kwamen ze over ons heen, het hield niet op. Het was zo’n mooie
lichte nacht, je zag ze zo vliegen. Op de stille Nieuwezijds Voorburgwal jak-
kerde de journalist Piet Bakker van *Het Volk* op zijn fiets voorbij. “Schatje, *the
show is on!*” riep hij. Iedereen trok naar het Carlton Hotel, daar zaten de bui-
tenlandse journalisten. Op het dak stonden we te kijken naar al die strepen in
de lucht. Joop Lückner van *De Telegraaf* zat te snikken. Hij riep alleen nog
maar: Verdomme! Verdomme! Verdomme!” (4)

Tegelijkertijd begonnen van de grens de eerste meldingen binnen te komen
van grensschendingen door Duitse troepen. Op het hoofdkwartier van het
veldleger in Zeist rinkelde de telefoon.

‘Op 10 mei,’ schreef generaal-majoor van Voorst tot Voorst, “om 3.50 ont-
ving ik de telefonische mededeling: grensoverschrijding bij Kerkrade en
Vaals.’

Het waren de Duitse troepen die de voor het slagen van de veldtocht zo
noodzakelijke bruggen bij Maastricht moesten veroveren. (5)

2. (kaart 3)

Niet alleen uit Nederland, maar ook uit België en Luxemburg kwamen in de
vroege ochtend van 10 mei 1940 steeds alarmerender berichten. In Vor-
meldange, aan de Luxemburgse kant van de grens, probeerden twee officieren
erachter te komen wat er precies aan de Duitse kant van de rivier gebeurde. Ze
hoorden paarden briesen en mannen die elkaar van alles toeriepen, maar omdat
het mistig was, konden ze door hun veldkijkers niets zien.

Net voor zonsopkomst, toen de ochtendnevel begon op te trekken, holde een
Duitse officier over de internationale brug met twintig soldaten in zijn kielzog.
De Luxemburgse grenswachters richtten hun geweren op de aanstormende
Duitsers, maar omdat ze volkomen verrast waren schoten ze niet, maar riepen
ze slechts: “Halt!” Ze werden snel overmeesterd en een van de Duitse soldaten

schoot daarop een lichtkogel af. Direct daarna trok een lange stroom soldaten, door paarden getrokken kanonnen en andere voertuigen over de brug Luxemburg binnen.

Ten noorden van Vormeldange werden op dezelfde manier een aantal bruggen veroverd. Op andere plekken sloegen Duitse pioniers pontonbruggen over de rivier. Nog voor ze helemaal klaar waren begonnen lange colonnes infanterie, door paarden getrokken bevoorradingswagens en stukken artillerie aan de overtocht. Verder naar het noorden, bij Echternach, Bollendorf en Vianden waren het echter geen infanteristen of paarden die de grens overschreden, maar kilometerslange rijen tanks vergezeld door vrachtwagens, motorrijders en legerauto's. Het was de voorhoede van de pantserdivisies die tussen Dinant en Sedan de Maas moesten forceren. (6)

De voor de eerste oorlogsdag meest cruciale confrontatie vond even ten noorden van Luik plaats bij het Belgische fort Eben-Emael. Het bunkercomplex beheerste het Albertkanaal, de wegen van Maastricht naar het westen en de belangrijke bruggen bij Vroenhoven en Veldwezelt. De fortificaties waren tussen 1932 en 1935 aangelegd en strekten zich over een afstand van zeventienhonderd meter van het oosten naar het westen uit en over een afstand van bijna een kilometer van noord naar zuid. Ze bestonden uit een hecht complex van artillerie en infanteriewerken die zo gebouwd waren dat ze elkaar wederzijds steun konden verlenen. Aan alle zijden bevonden zich zorgvuldig aangelegde buitenverdedigingen. Aan de noordoostzijde verschaftte een steile helling van veertig meter, die afdaalde naar het Albertkanaal, een formidabele hindernis. Aan de noordwestelijke zijde was het stroomgebied van de rivier de Jeker door betonnen bunkers omhoog gebracht en extra beveiligd door een gracht met steile wanden. In het zuiden en westen werd het complex beschermd door brede grachten en door muren, die minstens vier meter hoog waren.

Het fort lag precies in het opmarsgebied van de voorhoede van het Duitse Zesde Leger, dat ten noorden van Luik door de Belgische verdediging moest breken. Als het niet al in de eerste uren van de oorlog uitgeschakeld werd, zou dat de hele Duitse opmars in deze sector van het front beslissend kunnen vertragen. Het was echter uitgesloten het fort op een orthodoxe manier te veroveren, daarvoor was het imposante bunkercomplex te goed aangelegd. Zelfs de inzet van parachutisten zou waarschijnlijk op niets uitlopen, omdat het geronk van de vliegtuigmotoren de bemanning van het fort tijdig zou alarmeren. Daarom had het Duitse opperbevel, op aanwijzing van Hitler, al in het najaar van 1939 besloten om gebruik te maken van zweefvliegtuigen, die in de och-

tendschemering geluidloos en onzichtbaar naderbij konden komen en bovendien een groot verrassingselement bezaten. De toestellen moesten precies op het ruitvormige complex landen, een uitermate lastige opdracht, die hoge eisen stelde aan de vaardigheid van de piloten.

De gewaagde operatie zou uitgevoerd worden door een uit ruim tachtig man bestaand detachement parachutisten onder bevel van *Hauptmann* Koch. Zes maanden lang hadden Koch en zijn mannen zich in het Sudetenland, ver van het westelijke front, voorbereid op deze actie. De manschappen waren verdeeld over elf groepen, die elk de beschikking kregen over een zweefvliegtuig. Elke groep moest twee geschutstellingen of kazematten veroveren en was in staat om volledig onafhankelijk van de anderen te opereren. De piloten van de toestellen waren geselecteerd uit de beste amateurzweefvliegers van voor de oorlog en hadden bovendien de zware opleiding van de stormtroepen ondergaan om na de landing op het fort zelf ook aan de gevechten te kunnen deelnemen.

Eind april 1940 was het detachement naar Keulen overgebracht, waar het op een zwaarbeveiligd terrein in de buurt van de kleine vliegvelden Ostheim en Butzweilerhof werd gestationeerd. In de hangars van het vliegveld werden de zweefvliegtuigen, die om de hoogste staat van geheimhouding te kunnen waarborgen in verhuiswagens waren aangevoerd, met grote zorgvuldigheid in elkaar gezet. In de middag van donderdag 9 mei 1940 werden de manschappen op de hoogte gebracht van het feit dat ze de volgende ochtend in actie zouden komen. Ook hoorden ze toen voor het eerst de naam van het doelwit: Eben-Emael.

In het donker werden de sleep- en zweefvliegtuigen naar de startbaan gebracht en aan elkaar gekoppeld. Om precies half vijf vertrokken de toestellen in volslagen duisternis van de twee vliegvelden. Kort na de start ging er al iets mis. Van het toestel waarin de commandant zat, brak de kabel. Het zweefvliegtuig landde kort daarna in een veld even ten zuiden van Keulen. Nadat de tien resterende zweefvliegtuigen waren losgekoppeld, werd verder hoogte gewonnen door cirkelend naar het zuiden te vliegen. Daarna zwenkten ze naar het westen en volgden een route die van tevoren door bakens was aangegeven. Vlak voor ze de grens bereikten, raakte een tweede toestel in de problemen, waardoor de piloot gedwongen was het zweefvliegtuig in de buurt van Düren aan de grond te zetten.

De negen overgebleven toestellen passeerden de Belgische grens. Kort daarna zagen ze in een lichte grondmist de vage omtrekken van de vestingwer-

ken. Vlak voor de landing werd er op de toestellen geschoten, maar de piloten slaagden erin om alle zweefvliegtuigen ongeschonden boven op het fort aan de grond te zetten. Onmiddellijk sprongen de manschappen naar buiten en begonnen met de uitvoering van hun opdracht. Op zeven pantserkoepels werden ladingen aangebracht. Vijf werden door de ontploffingen direct uitgeschakeld, de andere twee pas nadat er springstof in de lopen was gegooid.

De twee groepen die de meest noordelijke geschutkoepels aanvielen, kwamen voor een onaangename verrassing te staan. Beide koepels bleken blikken dummy's, waardoor het werk van deze twee groepen in de eerste beslissende minuten verspilde moeite was. De enige door prikkeldraad beveiligde batterij werd door genisten met draadtangen benaderd. Zij maakten de weg vrij voor de stormtroepen, die met een vlammenwerper eerst een mitrailleursnest uitschakelden en daarna de springladingen aanbrachten en lieten exploderen. Binnen tien minuten waren alle bovengrondse geschutopstellingen vernietigd. Meteen daarna bliezen de manschappen de versterkte toegangen op. Toen dat gelukt was, kon de Belgische bemanning geen kant meer op. Beroofd van hun wapens in de koepels en afgesneden van de buitenwereld konden ze slechts hopen op hulp van buitenaf.

De *Luftwaffe* had ten westen van het fort een paar honderd poppen in uniform aan parachutes afgeworpen om de Belgische verdediging in verwarring te brengen, maar dat sorteerde weinig effect. Toen duidelijk werd wat er bij Eben-Emael gebeurd was, nam de Belgische artillerie in de buurt het complex onder vuur. Korte tijd later verschenen de eerste Belgische infanteristen bij de noordwestelijke met dicht struikgewas begroeide helling om de ingesloten bezetting uit hun benarde positie te bevrijden. (7)

3. (kaart 11)

Na de bommenwerpers en jagers van de *Luftwaffe* kwamen de parachutisten. Rond Den Haag en Rotterdam en bij de bruggen over het Hollands Diep en de Merwede openden zich rond vijf uur in de ochtend duizenden witte valschermen, die helder afstaken tegen de nog grijze lucht. Het doel van deze grootste luchtlandingsoperatie die ooit in oorlogstijd was uitgevoerd, was tweërlei. De parachutisten moesten, ondersteund door manschappen van een luchtlandingsdivisie, Den Haag veroveren, de Nederlandse regering, het opperbevel en koninklijke familie gevangennemen en de belangrijkste toegangsweg tot het hart van de Vesting Holland veroveren. Als de operatie slaagde dan zou het Neder-

landse leger volgens de berekeningen van Hitler binnen één, hooguit twee dagen gedwongen zijn te capituleren.

De parachutisten bij Den Haag en Rotterdam werden gedropt rond de vier belangrijkste vliegvelden: Ockenburg, Ypenburg, Valkenburg en Waalhaven. Valkenburg, langs de grote weg van Den Haag naar Amsterdam, was in aanleg en omdat de grasmat nog niet sterk genoeg was, konden er geen vliegtuigen opstijgen. Toch werd het vliegveld bewaakt door twee compagnieën infanterie en een sectie uitgerust met zware mitrailleurs, alles bij elkaar bijna vijfhonderd man. Toen drie Duitse bommenwerpers om kwart over vier in de ochtend de eerste aanval uitvoerden, bevonden de bewakingstroepen zich nog niet in hun stellingen. De inslaande bommen deden de manschappen in grote wanorde wegvlugten en een tweede aanval leidde ertoe dat ook de troepen die in de schuttersputten zaten, het hazenpad kozen. Van enig verband was geen sprake meer. Tot overmaat van ramp bleek dat na de tweede luchtaanval de telefoonverbindingen niet meer functioneerden.

Om half vijf sprongen de eerste Duitse parachutisten boven het vliegveld af. Het grootste deel kwam midden tussen de vluchtende bewakingstroepen terecht, overmeesterde hen en voerde ze als krijgsgevangenen naar het dorp Valkenburg ten noorden van het vliegveld. Nieuwsgierige burgers waren naar buiten gekomen om de landing van de Duitse troepen beter te kunnen zien. Daar kregen ze meteen spijt van, want de Duitsers dreven de mannen en vrouwen die ze op straat aantreffen naar het vliegveld om daar graafwerkzaamheden te verrichten. De burgemeester kreeg de aanzegging dat alle mannelijke bewoners van achttien tot vijfenzestig zich 's middags om één uur in het centrum van het dorp moesten melden.

Om kwart voor vijf daalde een tweede zwerm parachutisten neer. Eenmaal aan de grond waaierde die uit in de richting van Katwijk, Wassenaar en de brug over de Oude Rijn. Een ander deel bond de strijd aan met de Nederlandse mitrailleurschutters die nog wel op hun post waren gebleven. Kort voor half zes landden Duitse transporttoestellen op het vliegveld waaruit meer dan zeshonderd zwaarbewapende luchtlandingstroepen tevoorschijn kwamen. De Nederlandse mitrailleurschutters slaagden erin één Duits toestel in brand te schieten, maar daarna werden ze al snel overmeesterd door de numeriek ver in de meerderheid zijnde luchtlandingstroepen. Om zes uur was het vliegveld vast in Duitse handen. (8)

Hetzelfde patroon voltrok zich bij het oostelijk van Den Haag gelegen Ypenburg. Ook hier veroorzaakten de Duitse luchtaanvallen in eerste instantie enor-

me paniek. De bewaking bestond uit zo'n duizend grenadiers, ondersteund door mitrailleurs, luchtafweergeschut en acht goed gecamoufleerde pantserwagens. Een deel van hen zette het direct op een lopen in de richting van Rijswijk toen de eerste bommen insloegen. Een officier zag ze daar aankomen; bloedende, halfnaakte, razende en tierende manschappen en onderofficieren. Ze hadden vrijwel geen van alle wapens. Het waren koks, oppassers en bureauklerken. De officier slaagde er met veel moeite in om de verwarde troep tegen te houden en de paniekstemming zo goed en zo kwaad als het ging te onderdrukken.

Even voor half zes landden ook op Ypenburg Duitse transporttoestellen met luchtlandingstroepen. Op dat moment waren nog dertien mitrailleurs en zes pantserwagens bemand. De Nederlanders openden onmiddellijk het vuur op de *Junkers 52*. De gevolgen waren dramatisch. De eerste acht toestellen werden volledig doorzeefd, verschillende vlogen in brand. Het tweede en derde échelon dat een poging deed te landen kwam tussen de brokstukken en brandende toestellen terecht. Het vierde échelon waagde het niet meer te landen en week uit naar Ockenburg, ten zuidwesten van Den Haag of zette de toestellen op het strand van Kijkduin aan de grond. Nog later arriverende onderdelen van de luchtlandingstroepen maakten noodlandingen in de buurt van Delft in het Westland of in de polders tussen Gouda en Delft.

De gelande Duitse parachutisten slaagden er intussen in zich op verschillende plekken te verzamelen en trokken op naar de randen van het vliegveld, waar de Nederlandse verdedigers zich bevonden. Eén groep bereikte, versterkt door manschappen uit twee *Junkers 52* die op de snelweg naar Rotterdam een noodlanding hadden uitgevoerd, de meest westelijke punt van het vliegveld en maakte daar ongeveer veertig Nederlandse militairen krijgsgevangen. De Duitsers gaven de Nederlanders opdracht om met de armen omhoog voor hen uit te lopen in de richting van het hoofdgebouw, waar de bataljonscommandant, majoor ten Haaf, met zijn staf hun hoofdkwartier hadden ingericht.

‘De troep gevangenen,’ berichtte de majoor later, ‘gilde in koor en op jammerlijke wijze: Niet schieten! Wij staan voor twee mitrailleurs en anders gaan we er allemaal aan! Ik heb toen bevolen het vuren te staken. Om kwart over zeven was het vliegveld in Duitse handen.’

Het derde voor de Duitse luchtlandingstroepen bestemde landingsterrein lag ten zuidwesten van Den Haag. Het heette Ockenburg en was niet meer dan een verzameling sportvelden dat in noodgevallen als hulpvliegveld dienst kon doen. Via de Laan van Meerdervoort kon vanaf deze plek binnen zeer korte

tijd tot het hart van het Nederlandse regeringscentrum worden doorgestoten. Hier landden de eerste Duitse parachutisten om tien voor vijf in de ochtend en wel in de duinen langs de westelijke rand van het terrein. Een half uur later werden achttien *Junkers 52* aan de grond gezet. De in Polen in de strijd gearde troepen van de Duitse luchtlandingsdivisie hadden weinig moeite met de nog geen honderd Nederlandse manschappen van het bewakingsdetachment die zich haastig terugtrokken op de buitenwijken van Den Haag. Om zeven uur was ook dit vliegveld stevig in Duitse handen. (9)

Meteen daarna zette de divisiecommandant, generaal *Graf* Hans von Sponeck, voet op Nederlandse bodem. Hij had eigenlijk op Ypenburg moeten landen, maar de chaos op de grond was daar nog zo groot dat hij naar Ockenburg was uitgeweken. Beroofd van radiocontact met zijn eenheden op de andere plekken rond Den Haag en zijn korpscommandant, generaal Kurt Student, die op Waalhaven geland was, probeerde hij greep te krijgen op de situatie. Met een veldkijker posteerde hij zich aan de bosrand van het landgoed Ockenburg. Daar liet hij een hakenkruisvlag uitrollen om aan te geven dat het vliegveld in Duitse handen was. Maar de gelande transportvliegtuigen stonden zo kriskras op het landingsterrein dat er geen verdere versterkingen meer konden worden aangevoerd. Van een opmars naar het centrum van Den Haag kwam daardoor niets terecht.

Korte tijd later meldden verkenningsseenheden dat de Nederlanders bezig waren om het vliegveld van alle kanten af te grendelen. Von Sponeck gaf zijn troepen daarom opdracht zich in de bossen van Ockenburg in te graven. Eigenhandig groef hij mee aan een ring van schuttersputten. Daarna begon de Duitse generaal zich af te vragen hoe hij aan een dreigende omsingeling kon ontsnappen. (10)

4. (kaart 10 en 11)

De Duitse eenheden die de parachutisten en luchtlandingstroepen bij Rotterdam en Den Haag moesten ontzetten, bestonden uit een pantserdivisie en een aantal eersteklas infanteriedivisies. Ze hadden opdracht gekregen om via de bruggen over het Hollands Diep, de Oude Maas en Merwede en de Nieuwe Maas in Rotterdam naar het hart van de Vesting Holland door te stoten. Om te voorkomen dat deze bruggen door het Nederlandse leger werden opgeblazen had het Duitse opperbevel ervoor gekozen ook hier parachutisten en luchtlandingstroepen in te zetten.

Om ongeveer vier uur in de ochtend verschenen op grote hoogte de eerste Duitse vliegtuigen boven het Hollands Diep. Een half uur lang werden de Nederlandse stellingen ten zuiden van de brug gebombardeerd. Kort daarna sprongen zo'n zeventienhonderd Duitse parachutisten uit hun vliegtuigen. Ze landden ten noorden en ten zuiden van de Moerdijkbruggen.

De Nederlandse verdedigers werden door de luchtlandingen volledig verast. De commandant, kapitein Marijnen, spoedde zich nog wel naar zijn bureau, maar werd daar enkele minuten later al door een groep Duitse parachutisten overmeesterd. Zonder leiding probeerde de rest van de bewakingstroepen zich uit de voeten te maken, maar de meesten werden kort daarna gevangengenomen. Alleen een jonge luitenant van de artillerie slaagde erin nog een paar salvo's op de Duitse aanvallers af te vuren, voor hij dodelijk getroffen werd. (11)

De Duitse luchtlandingen op het eiland van Dordrecht begonnen om precies vijf uur 's morgens. Motorgeronk en het geratel van luchtdoelgeschut alarmeerde de bevolking. Militairen die buiten de depotgebouwen sliepen, trokken haastig hun uniform aan en snelden naar de kazernes.

Een deel van de Duitse parachutisten landde ten zuiden van Zwijndrecht in de buurt van de autoweg die naar de verkeersbrug leidde. De twintig Nederlandse militairen die daar een luchtdoelmitrailleur bedienden werden snel overmeesterd. Aan de andere kant van de brug, op het Eiland van Dordrecht, braken felle gevechten uit. Een luitenant van de genie deed met zeventien manschappen een poging om met een vrachtauto tot de brug door te dringen. Na een schot in een van de banden kantelde de wagen echter, waarna de Duitsers met pistoolmitrailleurs en handgranaten een tegenaanval inzetten. De luitenant sneuvelde en twee van zijn manschappen raakten gewond. Een tweede aanval door een compagnie pontonniers werd eveneens door de Duitse parachutisten afgeslagen. Die verschansten zich daarop in de huizen en gebouwen aan de Dordtse zijde van de brug.

Een compagnie Duitse parachutisten dat ten zuiden van het station van Dordrecht was geland werd direct door Nederlandse troepen aangevallen. Vijftig Duitsers sneuvelden en de rest werd krijgsgevangen gemaakt. Maar dit succesje aan Nederlandse zijde nam niet weg dat tegen zes uur in de ochtend zowel de brug over de Merwede als die over het Hollands Diep in Duitse handen was. ()

Een kilometer of tien verder naar het noordwesten lagen de belangrijke bruggen over de Nieuwe Maas in Rotterdam en ten zuiden van de havenstad

het militaire vliegveld Waalhaven, bewaakt door een bataljon van het regiment jagers. Het bataljon had de beschikking over vijftientig mitrailleurs en twee pantserwagens. Handgranaten waren echter niet uitgereikt, omdat de bataljonscommandant vond dat zijn manschappen daar onvoldoende mee geoefend hadden. De verdediging werd bemoeilijkt doordat aan drie zijden van het vliegveld een twee meter hoge schutting was aangebracht.

Een paar minuten voor vier uur in de ochtend vielen twee Duitse bommenwerpers het vliegveld aan. Voor de hangars stonden elf Nederlandse G-1's, de motoren warmgedraaid, maar de vliegers zaten nog niet in de cockpit. Een auto had hen naar de toestellen moeten brengen, maar de chauffeur was onvindbaar. Daarom renden de piloten, ondanks de neersuizende bommen en mitrailleurssalvo's, naar hun vliegtuigen. Acht slaagden erin op te stijgen, maar de andere drie waren door bomscherven zo beschadigd dat ze niet meer van de grond kwamen.

Luchtdoelmitrailleurs rond het vliegveld namen de Duitse toestellen intussen onder vuur en hoewel de bemanning van deze stukken voor het eerst met scherp schoot, slaagden ze erin verscheidene toestellen neer te halen. Het vliegveld zelf was inmiddels veranderd in een inferno. Bijna alle gebouwen stonden in brand. Vanuit Rotterdam kon men de vuurgloed duidelijk zien. Bewoners hingen uit de ramen of stroomden de straat op, zich afvragend wat er aan de hand was. Bij de brandweer begonnen de alarmbellen te rinkelen en een grote glimmende motorspuit begaf zich met gillende sirenes op weg naar het vliegveld.

“Het was wel vreemd dat er veel vliegtuigen in de lucht waren en dat er steeds werd geschoten,” vertelde het hoofd van de brandweer later. “Toch kwam de mogelijkheid van een aanval op ons land nog niet in mij op, zelfs niet toen ik vlak bij het vliegveld was aangekomen. Ik zag dat alle gebouwen van Waalhaven in lichterlaaie stonden. Voordat ik me verder had kunnen oriënteren, hoorde ik een snel aanzwellend gebrul. Iemand riep: “Keeman, dek je! Dek je!” Ik wierp me op de grond en zag hoe een eskader van acht vliegtuigen uit de lucht kwam gedoken. Toen ze vlak bij ons waren smeten ze bommen uit die met donderend geweld bij de barakken insloegen. De stukken vlogen me om de oren.”

Om kwart voor vijf werden de eerste parachutisten neergelaten. Ze sprongen van honderd meter hoogte uit de transporttoestellen. Een deel kwam midden in de brandende gebouwen terecht, een ander deel op het landingsterrein en daarbuiten. De Nederlandse troepen binnen de schutting openden onmiddell-